

Violența în familie, prevenirea și combaterea ei

Conform Legii nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie

Material realizat de Asociația PRO VITA București. Mai multe resurse legislative pentru familie la www.provitabucuresti.ro

Cuprins:

DEFINIȚIA violenței în familie

FORMELE violenței în familie

ÎNCETAREA violenței în familie

Potrivit art. 1 din Legea nr. 217/2003 ocrotirea și sprijinirea familiei, dezvoltarea și consolidarea solidarității familiale, bazată pe prietenie, afecțiune și întraajutorare morală și materială a membrilor familiei, constituie un obiectiv de interes național, prevenirea și combaterea violenței în familie făcând parte din politica integrată de ocrotire și sprijinire a familiei și reprezentând o importantă problemă de sănătate publică.

DEFINIȚIA violenței în familie (art. 3 din Legea nr. 217/2003)

Violența în familie reprezintă orice acțiune sau inacțiune intenționată, cu excepția acțiunilor de autoapărare ori de apărare, manifestată fizic sau verbal, săvârșită de către un membru de familie împotriva altui membru al aceleiași familii, care provoacă ori poate cauza un prejudiciu sau suferințe fizice, psihice, sexuale, emoționale ori psihologice, inclusiv amenințarea cu asemenea acte, constrângerea sau privarea arbitrară de libertate. Constituie, de asemenea, violență în familie împiedicarea femeii de a-și exercita drepturile și libertățile fundamentale.

Potrivit art. 5 din Legea nr. 217/2003 prin **membru de familie** se înțeleg următoarele categorii de persoane:

- a) ascendenții și descendenții, frații și surorile, copiii acestora, precum și persoanele devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude;
- b) soțul/soția și/sau fostul soț/fosta soție;
- c) persoanele care au stabilit relații asemănătoare acelorora dintre soți sau dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc;

- d) tutorele sau altă persoană care exercită în fapt sau în drept drepturile față de persoana copilului;
- e) reprezentantul legal sau altă persoană care îngrijește persoana cu boală psihică, dizabilitate intelectuală sau handicap fizic, cu excepția celor care îndeplinesc aceste atribuții în exercitarea sarcinilor profesionale.

FORMELE violenței în familie (art. 4 din Legea nr. 217/2003)

Violența în familie se manifestă sub următoarele forme:

- a) **violența verbală** - adresarea printr-un limbaj jignitor, brutal, precum utilizarea de insulte, amenințări, cuvinte și expresii degradante sau umilitoare;
- b) **violența psihologică** - impunerea voinței sau a controlului personal, provocarea de stări de tensiune și de suferință psihică în orice mod și prin orice mijloace, violență demonstrativă asupra obiectelor și animalelor, prin amenințări verbale, afișare ostentativă a armelor, neglijare, controlul vieții personale, acte de gelozie, constrângerile de orice fel, precum și alte acțiuni cu efect similar;
- c) **violența fizică** - vătămarea corporală ori a sănătății prin lovire, îmbrâncire, trântire, tragere de păr, înțepare, tăiere, ardere, strangulare, mușcare, în orice formă și de orice intensitate, inclusiv mascate ca fiind rezultatul unor accidente, prin otrăvire, intoxicare, precum și alte acțiuni cu efect similar;
- d) **violența sexuală** - agresiune sexuală, impunere de acte degradante, hărțuire, intimidare, manipulare, brutalitate în vederea întretinerii unor relații sexuale forțate, viol conjugal;
- e) **violența economică** - interzicerea activității profesionale, privare de mijloace economice, inclusiv lipsire de mijloace de existență primară, cum ar fi hrană, medicamente, obiecte de primă necesitate, acțiunea de sustragere intenționată a bunurilor persoanei, interzicerea dreptului de a poseda, folosi și dispune de bunurile comune, control inechitabil asupra bunurilor și resurselor comune, refuzul de a susține familia, impunerea de munci grele și nocive în detrimentul sănătății, inclusiv unui membru de familie minor, precum și alte acțiuni cu efect similar;
- f) **violența socială** - impunerea izolării persoanei de familie, de comunitate și de prieteni, interzicerea frecventării instituției de învățământ, impunerea izolării prin detenție, inclusiv în locuința familială, privare intenționată de acces la informație, precum și alte acțiuni cu efect similar;
- g) **violența spirituală** - subestimarea sau diminuarea importanței satisfacerii necesităților moral-spirituale prin interzicere, limitare, ridiculizare, penalizare a aspirațiilor membrilor de familie, a accesului la valorile culturale, etnice, lingvistice sau religioase, impunerea aderării la credințe și practici spirituale și religioase inacceptabile, precum și alte acțiuni cu efect similar sau cu repercusiuni similare.

ÎNCETAREA violenței în familie se poate face, în funcție de situație, prin apelarea la una sau la mai multe din variantele de mai jos :

A. - protejarea victimei,

B. - sancționarea agresorului,

C. - înțelegerea victimei cu agresorul.

A. PROTEJAREA VICTIMEI

1. UNITĂȚILE pentru PREVENIREA și COMBATerea violenței în familie (art. 15 – art. 22 din Legea nr. 217/2003)

Unitățile pentru prevenirea și combaterea violenței în familie sunt:

- a) centre de primire în regim de urgență;
- b) centre de recuperare pentru victimele violenței în familie;
- c) centre de asistență destinate agresorilor;
- d) centre pentru prevenirea și combaterea violenței în familie;
- e) centre pentru servicii de informare și sensibilizare a populației.

Asistarea sau, după caz, găzduirea victimelor, respectiv asistarea agresorilor în unitățile prevăzute la lit. a)-c) se face în baza încheierii unui contract de acordare a serviciilor sociale. Pentru minori contractul de acordare a serviciilor sociale este semnat de părintele însoțitor sau, după caz, de reprezentantul legal.

a) Centrele de primire în regim de urgență (= adăposturi) sunt unități de asistență socială, cu sau fără personalitate juridică, de tip rezidențial, care asigură protecție, găzduire, îngrijire și consiliere victimelor violenței în familie.

Adăposturile asigură gratuit, pe o perioadă determinată, asistență familială atât victimei, cât și minorilor aflați în îngrijirea acesteia, protecție împotriva agresorului, asistență medicală și îngrijire, hrană, cazare, consiliere psihologică și consiliere juridică, potrivit instrucțiunilor de organizare și funcționare elaborate de autoritate.

Primirea victimelor în adăpost se face numai în caz de urgență sau cu aprobarea scrisă a directorului direcției generale de asistență socială și protecția copilului, atunci când izolarea victimei de agresor se impune ca măsură de protecție. Persoanelor care au comis actul de agresiune le este interzis accesul în incinta adăpostului unde se găsesc victimele.

Locația adăposturilor este secretă publicului larg.

Izolarea de agresori a victimelor se face cu consimțământul acestora sau, după caz, al reprezentantului legal.

Toate adăposturile trebuie să încheie o convenție de colaborare cu un spital sau cu altă unitate sanitară, care să asigure îngrijirea medicală și psihiatrică.

b) Centrele de recuperare pentru victimele violenței în familie sunt unități de asistență socială de tip rezidențial, cu sau fără personalitate juridică, care asigură găzduirea, îngrijirea, consilierea juridică și psihologică, sprijin în vederea adaptării la o viață activă, inserția profesională a victimelor violenței în familie, precum și reabilitarea și reinserția socială a acestora.

Centrele de recuperare pentru victimele violenței în familie vor încheia convenții cu autoritățile pentru ocuparea forței de muncă județene și ale sectoarelor municipiului București în vederea acordării suportului pentru integrarea în muncă, readaptarea și recalificarea profesională a persoanelor asistate.

Izolarea de agresori a victimelor se face cu consimțământul acestora sau, după caz, al reprezentantului legal.

Toate adăposturile trebuie să încheie o convenție de colaborare cu un spital sau cu altă unitate sanitară, care să asigure îngrijirea medicală și psihiatrică.

c) Centrele de asistență destinate agresorilor sunt unități de asistență socială care funcționează ca centre de zi, cu sau fără personalitate juridică, care asigură reabilitarea și reinserția socială a acestora, măsuri educative, precum și servicii de consiliere și mediere familială.

Tratamentele psihiatrice, de dezalcoolizare și dezintoxicare acordate prin centrele de asistență destinate agresorilor se asigură în spitalele sau unitățile sanitare cu care s-au încheiat convenții.

d) Centrele pentru prevenirea și combaterea violenței în familie sunt unități de asistență socială în regim de zi, cu sau fără personalitate juridică, care asigură asistență socială, consiliere psihologică, juridică, precum și informarea și orientarea victimelor violenței în familie.

e) Centrele pentru servicii de informare și sensibilizare a populației sunt unități de asistență socială, cu sau fără personalitate juridică, care oferă servicii de informare și educare, asistență socială și un serviciu telefonic de urgență pentru informare și consiliere.

2. Ordinul de protecție (art. 23 – art. 35 din legea nr. 217/2003)

Persoana a cărei viață, integritate fizică sau psihică ori libertate este pusă în pericol printr-un act de violență din partea unui membru al familiei poate solicita instanței ca, în scopul înlăturării stării de pericol, să emită un ordin de protecție, prin care să se dispună, cu caracter provizoriu, una sau mai multe dintre următoarele măsuri-obligații sau interdicții:

- a)** evacuarea temporară a agresorului din locuința familiei, indiferent dacă acesta este titularul dreptului de proprietate;
- b)** reintegrarea victimei și, după caz, a copiilor, în locuința familiei;
- c)** limitarea dreptului de folosință al agresorului numai asupra unei părți a locuinței comune atunci când aceasta poate fi astfel partajată încât agresorul să nu vină în contact cu victima;
- d)** obligarea agresorului la păstrarea unei distanțe minime determinate față de victimă, față de copiii acesteia sau față de alte rude ale acesteia ori față de reședința, locul de muncă sau unitatea de învățământ a persoanei protejate;
- e)** interdicția pentru agresor de a se deplasa în anumite localități sau zone determinate pe care persoana protejată le frecventează sau le vizitează periodic;
- f)** interzicerea oricărui contact, inclusiv telefonic, prin corespondență sau în orice alt mod, cu victima;
- g)** obligarea agresorului de a preda poliției armele deținute;
- h)** încredințarea copiilor minori sau stabilirea reședinței acestora.

Prin aceeași hotărâre, instanța poate dispune și suportarea de către agresor a chiriei și/sau a întreținerii pentru locuința temporară unde victima, copiii minori sau alți membri de familie locuiesc sau urmează să locuiască din cauza imposibilității de a rămâne în locuința familială.

Pe lângă oricare dintre măsurile dispuse dintre cele de mai sus, instanța poate dispune și obligarea agresorului de a urma consiliere psihologică, psihoterapie sau poate recomanda luarea unor măsuri de control, efectuarea unui tratament ori a unor forme de îngrijire, în special în scopul dezintoxicării.

Durata măsurilor dispuse prin ordinul de protecție se stabilește de judecător, fără a putea depăși 6 luni de la data emiterii ordinului.

Cererea pentru emiterea ordinului de protecție este de competența judecătoriei de pe raza teritorială în care își are domiciliul sau reședința victima. Cererea este scutită de taxa judiciară de timbru.

Cererea pentru emiterea ordinului poate fi introdusă de victimă personal sau prin reprezentant legal. Cererea poate fi introdusă în numele victimei și de:

- a) procuror;
- b) reprezentantul autorității sau structurii competente, la nivelul unității administrativ-teritoriale, cu atribuții în materia protecției victimelor violenței în familie;

c) reprezentantul oricărui dintre furnizorii de servicii sociale în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, acreditați conform legii, cu acordul victimei.

În cazurile prevăzute la lit. a,b, și c victima poate renunța la judecarea cererii privind ordinul de protecție.

La cerere, persoanei care solicită ordinul de protecție i se poate acorda asistență sau reprezentare prin avocat, în timp ce asistența juridică a persoanei împotriva căreia se solicită ordinul de protecție este obligatorie.

Cererea se judecă în camera de consiliu, participarea procurorului fiind obligatorie. Judecata se face de urgență și cu precădere, nefiind admisibile probe a căror administrare necesită timp îndelungat. În caz de urgență deosebită, instanța poate emite ordinul de protecție chiar în aceeași zi, pronunțându-se pe baza cererii și a actelor depuse, fără concluziile părților.

Dacă, odată cu soluționarea cererii, instanța constată existența uneia dintre situațiile care necesită instituirea unei măsuri de protecție specială a copilului, va sesiza de îndată autoritatea publică locală cu atribuții privind protecția copilului. Ordinul de protecție se comunică de îndată structurilor Poliției Române în a căror rază teritorială se află locuința victimei și a agresorului.

Ordinul de protecție este executoriu. Pentru punerea în executare a ordinului de protecție, polițistul poate intra în locuința familiei și în orice anexă a acesteia, cu consimțământul persoanei protejate sau, în lipsă, al altui membru al familiei. Organele de poliție au îndatorirea să supravegheze modul în care se respectă hotărârea și să sesizeze organul de urmărire penală în caz de sustragere de la executare.

La expirarea duratei măsurilor de protecție, persoana protejată poate solicita un nou ordin de protecție, dacă există indicii că, în lipsa măsurilor de protecție, viața, integritatea fizică sau psihică ori libertatea i-ar fi puse în pericol.

B. – SANȚIONAREA AGRESORULUI

1. Aplicarea de sancțiuni (art. 40 din Legea nr. 217/2003)

Contravențiile se constată și sancțiunile se aplică, conform legii, de către asistenții sociali, primar sau împuterniciții acestuia.

Constituie contravenții, dacă, potrivit legii penale, nu constituie infracțiuni, și se sancționează cu amendă:

- între 1.000 lei și 5.000 lei, pentru:

- refuzul primirii în adăpost ori refuzul de a acorda, la solicitarea motivată a asistentului social, îngrijire medicală gratuită celui aflat în suferință vizibilă, pentru înlăturarea consecințelor violențelor;
 - schimbarea destinației adăpostului;
- între 500 lei și 1.000 lei, pentru:
 - refuzul părăsirii adăpostului, indiferent de motiv, în momentul în care condițiile care au determinat internarea au dispărut;
 - încercarea persoanei care a comis acte de agresiune de a pătrunde în incinta adăpostului în care se află sau crede că se află victima.

2. Persoanele condamnate pentru infracțiuni de violență în familie sunt **obligate să participe la programe speciale de consiliere și reinsertie socială** organizate de către instituțiile însărcinate cu executarea pedepsei în evidența cărora se află.

C. – ÎNTELEGerea VICTIMEI CU AGRESORUL

Potrivit art. 22, alin. 2 din legea nr. 217/2003 cazurile de violență în familie pot fi supuse medierii la cererea părților, conform legii, existând posibilitatea ajungerii la un acord agreat de ambele părți în timpul efectuării demersurilor necesare de către autoritățile sau chiar înainte de a implica orice autoritate a statului.